

รูปแบบการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล โดยพุทธสันติวิธี ของชุมชนบ้านหนองเต้ จังหวัดสุพรรณบุรี*

Khok Nong Na Santi Suksa Water Management Model Through Buddhist Peaceful Means by Ban Nong Tae, Suphanburi Province

¹จุฑาทิพ ทองสุข และ พระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญโญ

¹Chutatip Tongsook, and Phrakrupalad Adisak Vajirapañño

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

¹Corresponding Author's Email: Dr.Chutatip@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ บริบท สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลของชุมชนบ้านหนองเต้ จังหวัดสุพรรณบุรี 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์พุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธี สำหรับชุมชนบ้านหนองเต้ จังหวัดสุพรรณบุรี 3) เพื่อพัฒนาและนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการน้ำ โคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธี เป็นงานวิจัยรูปแบบอริยสัจจโมเดลสอดคล้องกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมภายใต้กรอบการดำเนินการวิจัย 9 ขั้นตอน กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ นักวิชาการจำนวน 11 รูป/คน ผู้นำชุมชน ผู้นำทางศาสนา กสิกรจำนวน 20 รูป/คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แบบเจาะจง และนำมาวิเคราะห์อธิบายเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) พื้นที่ชุมชนอยู่นอกเขตชลประทาน ไม่สามารถขุดคลองเชื่อมต่อได้ ประสบ ปัญหาภัยแล้งซ้ำซากมานาน ขาดแคลนน้ำใช้ในการเกษตรอาศัยน้ำในฤดูฝนทำนาได้ปีละครั้ง หากฝนทิ้งช่วง ไม่สามารถปลูกข้าวได้ ต้องซื้อน้ำ ปูยเคมี จำนวนมาก ผลผลิตไม่คุ้มค่ากับการลงทุนไป ทำให้เกษตรกร เกิดหนี้สินมาก อีกทั้งยังขาดความรู้ในการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่การนำรูปแบบการบริหารจัดการน้ำ โคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลเป็นทางเลือกสามารถช่วยแก้ปัญหาให้มีน้ำใช้ในพื้นที่ของตนเองได้เพียงพอ ตลอดทั้งปี 2) นำหลักอริยบท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนา มาเป็นหลักพุทธสันติวิธีบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่เป็นองค์ประกอบสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา บริหารจัด การน้ำสู่ความสำเร็จช่วยให้หมู่คณะมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคร่วมกันอัน นำไปสู่เป้าหมายสำหรับการร่วมกันทำงานในหมู่คณะ เพื่อความสำเร็จตามความประสงค์ได้อย่างแท้จริง 3) การนำรูปแบบการบริหารจัดการน้ำสู่ น้ำดี น้ำพอ น้ำใจ ตามองค์ประกอบ 11 ประการ ของ SUPHANBARAY MODEL มี ปลุกความต้องการ (S, Survey), เปิดเอกลักษณ์ (U, Unique), ปลุกสันติภาพ (P, Peace), ปรับการจัดการ (H, Handle), ปฏิบัติการชุด (A, Action), ประสานเครือข่าย (N, Network), ประเมินน้ำให้เพียงพอ (B, Baray), ปักความกระตือรือร้น (A, Active), ปลุกใจให้มีพลัง (R, Reflection), เปิดประตูสู่ความสำเร็จ (A, Accomplishment), ประเทืองปัญญา (Y, Yield) คนในชุมชนร่วมกัน ช่วยเหลือ เผื่อแผ่ เกื้อกูล มีความรักความสามัคคี รู้จักการแบ่งปันประโยชน์กันทำให้เกิดสันติภาพในชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารจัดการน้ำ; โคกหนองนาสันติศึกษา; พุทธสันติวิธี

Abstract

This research aimed 1) to analyze the context, problems, and requirements related to Khok Nong Na Santi Suksa water management model by Ban Nong Tae, Suphan Buri Province; 2) to examine the Buddhist peaceful means that contribute to Khok Nong Na Santi Suksa water management model; and 3) to develop and present Khok Nong Na Santi Suksa water management model through Buddhist peaceful means. The study was based on Ariyasacca (the Four Noble Truths) model in accordance with participatory action research under the 9-step research framework. The key informants included eleven scholars and twenty community leaders, religious leaders, and farmers. The data was collected through a purposive in-depth interview and analyzed using the descriptive method.

From the study, the following findings are found: 1) The community area is outside the irrigation region. it is impossible to develop a canal to connect. Water shortages in agriculture are a recurring problem caused by droughts, thus once a year farming needs to be done with water during the rainy season. If the rain is insufficient, rice cannot be grown. Due to a shortage of water, farmers have been forced to buy significant quantities of water and chemical fertilizers, but the yield could not justify the cost, leaving them in major debt. Moreover, there is a lack of understanding about water management in the area. The implementation of the Khok Nong Na Santi Suksa water management model is an approach that can address the mentioned problems by allowing for year-round access to enough water in one's own areas. 2) An application of Iddhipāda (the Four Bases of Accomplishment) comprising Chanda (will), Viriya (perseverance), Citta (thoughtfulness), Vīmaṃsā (investigation) as a Buddhist peaceful means integrated with modern science are used to develop the water management. As a result, the community will be able to face problems and solve them, resulting in the achievement of set goals and desired success. 3) The waste management model leads to 'good water, sufficient water, water of kindness.' The 'SUPHANBARAY' model consists of the following components: 'S' stands for Survey; 'U' stands for Uniqueness; 'P' stands for Peace; 'H' stands for Handle; 'A' stands for Action; 'N' stands for Network; 'B' stands for Baray; 'A' stands for Active; 'R' stands for Reflection; 'A' stands for Accomplishment; and 'Y' stands for Yield. The model helps in improving community cooperation, encourages helping and solidarity among people, supports benefit sharing and sustainable peace in the community.

Keywords: Water Management; Khok Nong Na Santi Suksa; Buddhist Peaceful Means

บทนำ

จากวิกฤตการณ์ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในด้านของอุณหภูมิ ความชื้น ฝน ลม แปรปรวน แตกต่างไปจากเดิมส่งผลให้อุณหภูมิของโลกสูงขึ้นเกิดภาวะโลกร้อน (Climate Change) เป็นภัยแล้ง ในปัจจุบัน นำไปสู่ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและความสมดุลของระบบนิเวศโดยรวมอย่างต่อเนื่อง บริบทของโลกได้เปลี่ยนแปลงไปเพื่อหาทางรับมือต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ประเทศไทย ได้กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2561-2565) มีเป้าหมายการขับเคลื่อนการพัฒนา ความยั่งยืนภายใต้แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) ลงสู่ทุกจังหวัดของประเทศไทย (Office of the National Economic and Social Development Council, 2021)

ในแผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี พ.ศ. 2566-2570 ประเด็นการพัฒนาจังหวัดที่ 3 ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่ส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของ ประชาชนในพื้นที่โดยรวม โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้มีความสำคัญกับการบริหารจัดการน้ำทั้งระบบด้วยหลักการเก็บน้ำรูปแบบธนาคารน้ำใต้ดิน ให้เกษตรกรมีน้ำทำการเพาะปลูกได้ตลอดทั้งปี นอกจากนี้ยังเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างบูรณาการ ภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ด้วยการบริหารจัดการน้ำเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ในการขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในรูปแบบของ โคก หนอง นา โมเดล แก้ปัญหาภัยแล้ง ขาดแคลนน้ำ ให้ประชาชนสามารถพึ่งพา ตนเองได้ทางเศรษฐกิจที่ร่วมกันแก้ปัญหาเชิงบูรณาการสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติต่อยอดจากโครงการ เศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจที่สามารถแข่งขันได้อย่างยั่งยืนและยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมของจังหวัด (Suphan Buri Provincial Office, 2022) ทั้งนี้ จากแนวคิดต้นแบบของการบริหารจัดการ น้ำ โคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล จังหวัดศรีสะเกษ ผ่านกระบวนการที่ประสบความสำเร็จ ในการเก็บ กักน้ำไว้ใช้ในยามหน้าแล้ง เป็นการพัฒนาสันติภาพชุมชน ต้นแบบใช้สันติภาพลงดิน สันติภาพกินได้เป็นฐาน รากของชีวิต ตอบโจทย์ความต้องการผู้เรียนรู้ของชุมชนอย่างแท้จริง จากองค์ความรู้ในการบริหารจัดการน้ำ ตามบริบทของพื้นที่ในระบบธนาคารน้ำใต้ดิน (Ground Water Bank) โดยหัวใจสำคัญอยู่ที่การเก็บน้ำ ในฤดูฝนไว้ใต้ดิน เมื่อหน้าแล้งก็สามารถนำน้ำขึ้นมาใช้เหมือนการฝากธนาคารแล้วถอนออกมาใช้ยามต้องการ เป็นรูปแบบการบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยได้นำมาพัฒนาต่อยอด โดยการสร้างจุดรับน้ำด้วยการ ขุดบ่อที่ไม่มีคันขอบบ่อ ให้ลึกผ่านชั้นดินเหนียวจนถึงชั้นหินอุ้มน้ำ ให้ผนังของบ่อมีความเอียง พร้อมกำหนด จุดของบ่อรับน้ำตามทิศทางการเคลื่อนตัวของน้ำในชั้นใต้ดิน โดยอาศัยแรงเหวี่ยงการหมุนรอบตัวเองของโลก เมื่อฝนตกน้ำฝนจะไหลลงบ่อได้สะดวก (Rungsanthawee, Phosing and Pueynongkae, 2021)

จากแนวคิดดังกล่าวในความเดือดร้อนของคนในชุมชน บ้านหนองแต้ ตำบลลิ้นช้าง อำเภอเมือง สุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี จึงเป็นแรงผลักดันในการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามที่ชุมชน คาดหวัง นำทางชาวบ้านเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบให้คนในชุมชนได้เรียนรู้ พัฒนา และ นำไปต่อยอดในพื้นที่ของตนเอง ด้วยโคกหนองนา ธนาคารน้ำใต้ดิน มาแก้ปัญหาความแห้งแล้งซ้ำซาก ขาดแคลนน้ำในพื้นที่ ให้มีน้ำใช้ทำการกสิกรรมได้ตลอดปี พลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ เพื่อประโยชน์ของการ ดำรงชีพของคนในชุมชน สอดรับกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2561-2565) ทำกิจกรรม ตามแนวคิดในทางพระพุทธศาสนา ให้ความสำคัญต่อการทำกิจกรรมที่มีผลเป็นความสุข (Phrakrupalad Pannavorawat, Phrakhrupalad Adisak Vajirapañño, Sakabucha and Phopachit, 2022)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัย สนใจศึกษาในประเด็นรูปแบบการบริหารจัดการน้ำ โคกหนองนา สันติศึกษาโมเดล โดยพุทธสันติวิธีของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยมีเป้าหมาย

พัฒนาเป็นพื้นที่มี น้ำดี เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของการดำรงชีวิต มีน้ำพอเพื่อบริโภคและน้ำใช้ ในการดำรงชีพ และการเพาะปลูก เป็นวิถีของชุมชนมาแต่เก่าก่อน และน้ำใจ เป็นภูมิปัญญาที่ดีที่สุดของมนุษยชาติ เพราะความมีน้ำใจเป็นความห่วงใยรักหากัน ไม่ให้ชอกช้ำจากการเบียดเบียนกัน และใช้เครื่องมือพุทธสันติวิธี โดยมีข้อปฏิบัติให้เข้าถึงธรรมะ เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมร่วมสมัยอย่างสุขสงบ ส่งต่อลมหายใจแห่งสันติภาพสู่ลูกหลานอย่างยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ บริบท สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี
- 2) เพื่อศึกษาวิเคราะห์พุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธี สำหรับชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี
- 3) เพื่อพัฒนาและนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ทำการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎี (Documentary Study) โดยผู้วิจัยศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ บริบทโคกหนองนาเพื่อการบริหารจัดการน้ำในปัจจุบัน สภาพปัญหาของโคกหนองนาเพื่อการบริหารจัดการน้ำในปัจจุบัน ความต้องการจำเป็นต่อรูปแบบการบริหารจัดการน้ำที่เอื้อต่อการพัฒนาโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี ตลอดจนแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อรูปแบบการบริหารจัดการน้ำ และศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงทฤษฎีใหม่สำหรับการพัฒนาชุมชน เศรษฐกิจเข้มแข็งอย่างเหมาะสม รวมทั้งสอดคล้องกับพื้นที่และผลกระทบของสถานการณ์เพื่อเสริมสร้างความมั่นคง อย่างยั่งยืน

ขั้นตอนที่ 2 ทำการศึกษาในภาคสนาม (Field Study) ผู้วิจัยได้ศึกษาโดยการลงพื้นที่เพื่อสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมกับกสิกรในชุมชนผู้เกี่ยวข้อง เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานบริบทพื้นที่กรณีศึกษา โดยการเลือกพื้นที่แบบเจาะจงที่มีความสำเร็จในรูปแบบบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาโมเดล โดยเลือกพื้นที่แบบอย่างความสำเร็จในรูปแบบการบริหารจัดการน้ำที่เอื้อต่อการพัฒนาโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือในการวิจัย คือ โคกหนองนามหานคร ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติสุรินทร์ โคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล พื้นที่ต้นแบบการทำธนาคารน้ำใต้ดิน ระบบปิด วัดน้ำคลั่ง อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์ และพื้นที่ต้นแบบการทำธนาคารน้ำใต้ดินระบบปิด วัดหนองหลวง ตำบลหนองหญ้าไซ อำเภอนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี

ขั้นตอนที่ 3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) หรือกลุ่มเป้าหมายที่ผู้วิจัยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงทั้งหมด จำนวน 31 คน เป็นกลุ่มเดียวกันที่ใช้สัมภาษณ์เชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อย ที่ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposeful Selection) ประกอบด้วย กสิกรเจ้าของพื้นที่ในชุมชนที่มีความหลากหลายและแตกต่างที่มีความสนใจและมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาพื้นที่พุทธกสิกรรมที่เป็นพื้นที่กรณีศึกษา จำนวน 20 รูป/คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญซึ่งมีบทบาทสำคัญในด้านความสำเร็จด้านรูปแบบการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาธนาคารน้ำใต้ดิน ตามแนวทางทฤษฎีใหม่ของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำนวน 11 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือและวิธีการที่ใช้ในการศึกษา โดยเลือกเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี วัตถุประสงค์ของการวิจัย และผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือเชิงคุณภาพโดยกำหนดประเด็นในการศึกษา สร้างแนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีส่วนร่วมและแบบไม่มีส่วนร่วม เพื่อวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และถอดแบบอย่างของความสำเร็จ ที่เกี่ยวข้องกับผู้วิจัยและพัฒนา การควบคุมคุณภาพเครื่องมือใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) (Lincharearn, 2015) ได้แก่ บุคคล เวลา สถานที่ และนำเอาข้อมูลที่ได้จากการศึกษาขั้นตอนที่ 1 - ขั้นตอนที่ 3 มาบูรณาการตามหลักพุทธสันติวิธี กับศาสตร์สมัยใหม่ ให้เหมาะสมกับสภาพปัญหาและความต้องการในด้านของรูปแบบบริหารจัดการน้ำ โคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธี สำหรับชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งผู้วิจัยร่างแนวทางการใช้รูปแบบการกักเก็บน้ำด้วยธนาคารน้ำใต้ดิน ที่เกิดจากการสังเคราะห์เอกสาร ตรวจสอบคุณภาพรูปแบบด้วยการให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถ มีความเชี่ยวชาญซึ่งมีบทบาทสำคัญในด้านความสำเร็จ ด้านรูปแบบการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาธนาคารน้ำใต้ดินตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง แนวทฤษฎีใหม่ ได้พิจารณาแสดงความคิดเห็น รับรองความเหมาะสมในการ จัดประชุมเสวนาวิพากษ์นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการน้ำที่เอื้อต่อการพัฒนาโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี และประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และนำไปดำเนินการทดลองใช้น้ำร่องกับพื้นที่ต้นแบบของชุมชนบ้านหนองแต้ ตำบลตลิ่งชัน อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี และทำการศึกษาและติดตามผลการปฏิบัติการในพื้นที่ด้วยการกำหนดประเด็นในการศึกษาเพื่อการติดตามรักษา และพัฒนาต่อยอดรูปแบบบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธี ด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การถ่ายภาพถ่ายภาพกิจกรรม สอบถามความพึงพอใจ และการนำไปขยายผลต่อยอดงานวิจัยเพื่อสร้างความยั่งยืน หลังการจัดกิจกรรมพัฒนากับผู้ที่เข้าร่วมทำกิจกรรมและผู้เข้าเยี่ยมชมในพื้นที่

ขั้นตอนที่ 5 ผู้วิจัยทำการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้การรวบรวมข้อมูลจากการจัดเวทีแบบออนไลน์ผ่าน ZOOM เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้การบันทึกวิดีโอ บันทึกเสียง จัดบันทึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและภาพถ่ายกิจกรรม การจัดประชุมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นผลกระทบที่เกิดขึ้น จากการดำเนินการพัฒนาพื้นที่เป้าหมาย ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยโดยสังเกตแบบมีส่วนร่วม เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 6 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์และการสังเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ด้วยการจัดหมวดหมู่ข้อมูล ลดทอนข้อมูล และจัดกระทำข้อมูล เกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลในยุคปัจจุบัน ตลอดทั้งแนวคิด รูปแบบการเก็บน้ำด้วยธนาคารน้ำใต้ดิน และศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการพัฒนาโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี

ขั้นตอนที่ 7 สรุปผลการศึกษาวิจัย และการนำเสนอผลการศึกษาวิจัย (Descriptive Presentation of the Research Results) ผู้วิจัยดำเนินการจัดประชุมเพื่อเป็นช่องทางในการนำเสนอองค์ความรู้ใหม่ และรับฟังความคิดเห็นสำหรับงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ของกสิกรผู้เกี่ยวข้องเพื่อนำมาปรับปรุงเพื่อการเผยแพร่ต่อไป

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถตอบได้ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 บริบท สภาพปัญหา ความต้องการจำเป็น เกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ โคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี จากการสัมภาษณ์กลุ่ม และการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม ผลวิจัยพบว่า

บริบท สภาพปัญหาพื้นที่ของชุมชนเป็นพื้นที่ดอนอยู่นอกเขตชลประทาน ปริมาณน้ำฝนสะสมรวมตลอดทั้งปีน้อยกว่าปริมาณการระเหยน้ำ ฝนทิ้งช่วงในทุกปีทำให้พื้นที่มีความแห้งแล้ง ขาดแคลนน้ำ การทำไร่ ทำนา ทำสวนของเกษตรกรต้องอาศัยน้ำในฤดูฝนเป็นหลัก จากการที่เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมีมานาน เป็นผลให้ดินไม่สามารถอุ้มน้ำไว้ได้ เมื่อฝนตกลงมาจึงไหลออกสู่ ห้วย หนอง ไปหมด ประกอบกับมีการบุกตัดทำลายต้นไม้นานาไปเผาถ่านขายของชาวบ้านวันยังมีอัตราสูงขึ้นและไม่ได้มีการส่งเสริมให้ปลูกไม้ทดแทน ผลผลิตจากการปลูกข้าวขายเป็นหลักจึงได้ผลผลิตน้อย และพ่อค้าคนกลางกดราคา เงินที่ได้จากการขายผลผลิตไม่พอต่อการนำไปชำระหนี้สหกรณ์การเกษตร ทำให้เกษตรกรเกิดหนี้สินมากและไม่สามารถออกจากความยากจนได้ ในปัญหาความต้องการจำเป็นด้วยการนำรูปแบบในการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยการนำทฤษฎีใหม่แนวทางเศรษฐกิจพอเพียงประยุกต์สู่โคกหนองนาเพื่อการเกษตรบนพื้นที่ของตนเอง และการเก็บกักน้ำด้วยธนาคารน้ำใต้ดิน โดยการจัดการบริหารน้ำเชิงระบบร่วมกันในชุมชน ซึ่งมีจุดเด่น คือ ใช้พื้นที่น้อยในการจัดการ ในฤดูฝนช่วยป้องกันน้ำท่วมได้เนื่องจาก น้ำไหลลงสู่บ่ออย่างรวดเร็วในช่วงฤดูฝน ดินจะอึมน้ำ ส่วนในฤดูแล้งดินแห้งขาดแคลนน้ำ และน้ำที่ซึมลงเก็บใต้ดินในฤดูฝนก็จะนำมาใช้ในการเพาะปลูกเพียงพอได้ในพื้นที่ ซึ่งมีความสอดคล้องของประเด็นการพัฒนางานโครงการแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน เพื่อดำเนินการเป้าหมายแนวทางเดียวกันกับประเด็นการพัฒนาของจังหวัดสุพรรณบุรี ในแผนการพัฒนาโครงการที่ 3 โดยการสร้างต้นแบบโคก หนอง นาโมเดล เพื่อช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำตามบริบทพื้นที่ โดยผู้วิจัยเน้นศึกษาประเด็นเฉพาะพื้นที่ในชุมชนบ้านหนองแต้ ตำบลลิ้นจี่ อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ถือเป็นการบูรณาการภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์ พื้นฟู ป้องกัน และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศ ส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ให้กับเกษตรกรในการทำ การเพาะปลูกได้ตลอดทั้งปี นอกจากนี้ยังเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างบูรณาการภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

วัตถุประสงค์ที่ 2 วิเคราะห์รูปแบบการบริหารจัดการน้ำที่เอื้อต่อการพัฒนาโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี จากสืบค้นข้อมูลในโปรแกรมพระไตรปิฎก E-Tipitaka และผู้เชี่ยวชาญทางพระพุทธศาสนาแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่า หลักพุทธทศสิริธรรม “โคกหนองนา สันติศึกษาโมเดล” กับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำโดยสันติวิธี การบริหารจัดการน้ำในมุมมองของทางพระพุทธศาสนา ถือว่าแหล่งน้ำแต่ละแหล่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง และเป็นองค์ประกอบของระบบนิเวศที่สำคัญ การรักษาทรัพยากรน้ำ จึงเป็นสิ่งที่ทุกคนควรร่วมกันช่วยทำอย่างเป็นสุข มีความช่วยเหลือเผื่อแผ่เกื้อกูลกัน มีความรักความสามัคคี เมื่อคนรู้จักการแบ่งปันน้ำและนำน้ำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไม่มีปัญหาจะทำให้เกิดสันติภาพในชุมชนอย่างยั่งยืน

พุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล เป็นกระบวนการที่สร้างสันติภาพ ด้วยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ ด้วยหลักอิทธิบาท 4 ที่มีคุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จตามความประสงค์ ได้แก่ ฉันทะ คือ ความศรัทธาความเชื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจ

วิริยะ คือ ความพากเพียร บากบั่น ในการกระทำสิ่งนั้นให้ต่อเนื่องไม่หยุดจนกว่าจะสำเร็จ จิตตะ คือ ความตั้งใจมั่น มีใจจดจ่อและรับผิดชอบในงานในสิ่งที่ทำให้ประสบความสำเร็จได้ วิมังสา คือ การพัฒนาสู่แห่งความสำเร็จตามความประสงค์ของเป้าหมาย (Thai Tipitakas: 35/9/431-441) ซึ่งเป็นเครื่องมือขับเคลื่อนสู่การบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล แก้ปัญหาการขาดแคลนน้ำในการเกษตรกรรม เป็นต้นน้ำของการสร้างความอุดมสมบูรณ์ สร้างและหล่อเลี้ยงชีวิตของสรรพสิ่งในระดับกลางน้ำ และปลายน้ำ อันจะนำไปสู่ความสงบสุข บนพื้นที่ดำเนินชีวิตของตนเอง ในสังคมร่วมสมัย

การนำหลักอริยบท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมในพระพุทธศาสนามาบูรณาการกับการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล เพื่อขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล สู่ความสำเร็จซึ่งในด้านของฉันทะกับวิริยะ เป็นหลักที่ช่วยให้หมู่คณะมีความสามารถในการเผชิญปัญหาและอุปสรรคร่วมกัน อันนำไปสู่ความเป้าหมายได้เป็นอย่างดี ในด้านของจิตตะและวิมังสา ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติที่ช่วยให้หมู่คณะสามารถหาทางออกจากปัญหาสู่ความสำเร็จของงานตามเป้าหมายได้ ดังนั้นการนำอริยบท 4 มาเป็นหลักธรรมในการขับเคลื่อน จึงก่อให้เกิดการพัฒนาที่จุดเริ่มต้นเป็นยุทธศาสตร์ ที่นำไปใช้สำหรับการร่วมกันทำงานในหมู่คณะ เพื่อความสำเร็จตามความประสงค์ได้อย่างแท้จริง

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า พุทธสันติวิธีจึงเป็นกลไกแรกสร้างเครื่องมือเพื่อการขับเคลื่อน ปฏิบัติบริหารจัดการน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำ ให้พื้นที่ดินของตนเองกลับมามีความชุ่มชื้น และความชุ่มชื้นนี้จะแผ่ขยายกว้าง เป็นการแบ่งปันน้ำดีออกไปเพื่อให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาน้ำในพื้นที่ของตนเองอย่างเพียงพอต่อการพลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ ในความสัมพันธ์ของระบบ ดิน น้ำ ป่า และสรรพสิ่งชีวิตน้อยใหญ่ได้อาศัยเกื้อกูล ให้มีพอกิน มีพอกิน มีพอกิน มีพอร่มเย็น ด้วยการบริหารจัดการน้ำแบบธนาคารน้ำใต้ดินทั้งระบบเปิดและระบบปิด ในรูปแบบของ โคก หนอง นา โมเดล ซึ่งจะนำพาการดำเนินชีวิตด้วยความสันติสุข สงบ ร่มเย็น บนพื้นที่ของตนเอง

วัตถุประสงค์ที่ 3 การพัฒนาได้พัฒนาและนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนบ้านหนองเต่า จังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยการบูรณาการหลักพุทธสันติวิธีกับศาสตร์สมัยใหม่เข้าไว้ด้วยกันให้เหมาะสมและความเที่ยงตรง โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะที่เกี่ยวข้องพิจารณา แสดงความคิดเห็น และรับรองความเหมาะสมในการนำไปทดลองใช้น้ำร่องกับพื้นที่กรณีศึกษา ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาตาม SUPHANBARAY MODEL มีองค์ประกอบ 11 ประการที่สำคัญได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 (S, Survey) การสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อการปลูกความต้องการ หมายถึง การปลูกความต้องการที่จะเรียนรู้รูปแบบการบริหารจัดการน้ำระบบธนาคารน้ำใต้ดิน โดยการสำรวจตรวจสอบความต้องการที่จะพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำระบบธนาคารน้ำใต้ดินให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ของตนเอง เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาคความแห้งแล้ง

องค์ประกอบที่ 2 (U, Unique) การสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อการเปิดเอกลักษณ์ หมายถึง การเปิดเอกลักษณ์บริบทเฉพาะของพื้นที่ชุมชนหนองเต่า ซึ่งอยู่นอกเขตชลประทาน มีความแห้งแล้ง และ ไม่มีน้ำเพียงพอในการทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี จึงมีความจำเป็น จะต้องมียุทธศาสตร์การบริหารจัดการน้ำที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ ตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งพื้นที่ต้นแบบโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลสุพรรณบุรี เป็นพื้นที่ต้นแบบที่เป็นตัวแทนพื้นที่ที่บริบทชุมชนหนองเต่าที่ใช้พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำ

องค์ประกอบที่ 3 (P, Peace) การสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อการปลูกสันติภาพ หมายถึง เมื่อมีความศรัทธาก็จะทำให้รักในสิ่งที่ทำและมีความสุขสงบในใจ จึงมีการร่วมกันพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำอย่างสันติในชุมชน คนในชุมชนและวิศวกรสันติภาพ ได้ช่วยกันริเริ่มทำการปลูกสันติภาพแห่งความชุ่มชื้น

โดยร่วมกันทำการจัดอบรม การบริหารจัดการน้ำระบบธนาคารน้ำใต้ดินในพื้นที่ต้นแบบโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล เพื่อให้เห็นการเพิ่มความชุ่มชื้นในพื้นที่และร่วมกันสร้างสันติภาพภายใน ทำให้คนในชุมชนมีความสุข ในการสร้างความสามัคคีร่วมกันพัฒนา

องค์ประกอบที่ 4 (H, Handle) การสร้างความยั่งยืนโดยการลงพื้นที่พัฒนาทำการปรับการจัดการ หมายถึง การพัฒนาปรับปรุงแบบการบริหารจัดการน้ำให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ชุมชนหนองแต้ ซึ่งพื้นที่มีความแห้งแล้ง น้ำมีน้อย ไม่มีความชุ่มชื้น และมีน้ำไม่เพียงพอในพื้นที่สำหรับฤดูแล้ง ตามบริบทของพื้นที่หนองแต้เป็นดินร่วนปนทรายทำให้กักเก็บน้ำไม่ได้ จึงจำเป็นต้องปรับพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำใหม่ โดยจำเป็นต้องทำพื้นที่ให้มีการกักเก็บน้ำและเติมน้ำโดยเริ่มจากการบริหารจัดการน้ำ ระบบธนาคารน้ำใต้ดิน โดยทำในพื้นที่ต้นแบบโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลเพื่อเป็นต้นแบบและให้ชุมชนนำไปปรับการจัดการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ตนเองให้มากที่สุด

องค์ประกอบที่ 5 (A, Action) การสร้างความยั่งยืนโดยการลงพื้นที่พัฒนาทำการปฏิบัติการชุด หมายถึง การพัฒนาโดยการลงมือปฏิบัติการชุดธนาคารน้ำใต้ดิน เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธนาคารน้ำใต้ดินบนฐานบริบทชุมชนให้ดูเป็นต้นแบบ

องค์ประกอบที่ 6 (N, Network) การสร้างความยั่งยืนโดยการลงพื้นที่พัฒนาทำการประสานเครือข่าย ในการช่วยกันพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำ เพื่อเชื่อมโยงประสานกันเป็นโครงข่ายธนาคารน้ำใต้ดินในชุมชน

องค์ประกอบที่ 7 (B, Baray) ประเมินน้ำให้เพียงพอ การปลูกความคิด ให้มีการริเริ่มการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ของตนเอง หมายถึง การประเมินน้ำให้เพียงพอทำให้ถูกต้องวางรูปแบบแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ของตนเองตามบริบทพื้นที่ จึงทำให้ต้องพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำ ระบบธนาคารน้ำใต้ดินแบบระบบปิดและเปิด เพื่อสามารถมีน้ำพอเพียงในการทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี

องค์ประกอบที่ 8 (A, Active) ปักความกระตือรือร้นการปลูกความคิด ให้ภาคประชาชน ในชุมชนหนองแต้ มีความกระตือรือร้นในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

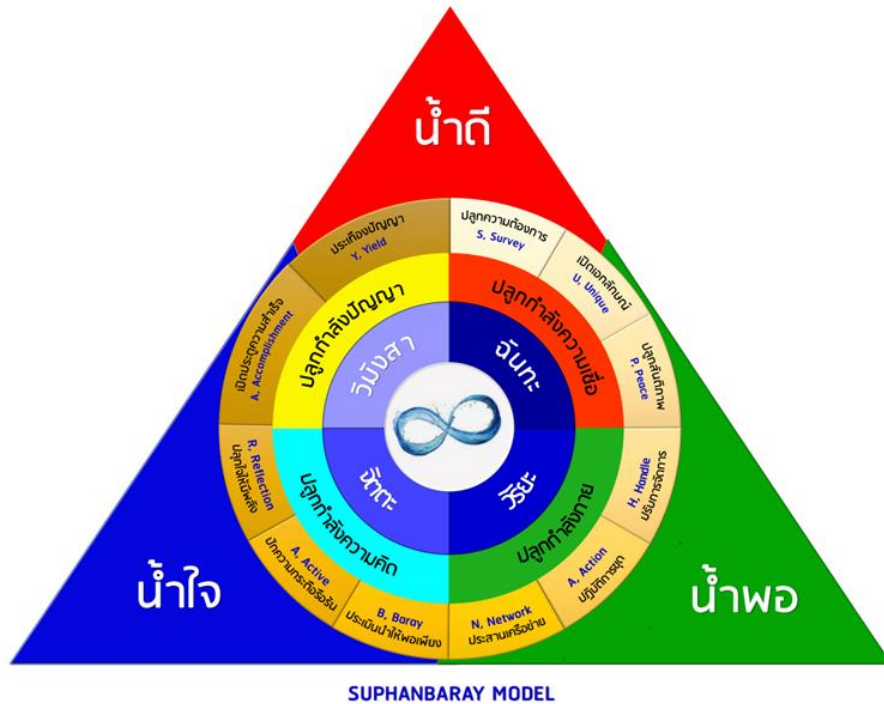
องค์ประกอบที่ 9 (R, Reflection) ปลูกใจให้มีพลัง การสะท้อนผล เป็นกุญแจที่จะไขไปสู่องค์ความรู้ ให้มีการสะท้อนการพัฒนาแบบรวมพลัง และมีการบริหารจัดการน้ำแบบร่วมกันคิดร่วมกันทำร่วมกันขุดปลูกใจให้ทุกคนมีพลังมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน เพื่อนำไปสู่องค์ความรู้

องค์ประกอบที่ 10 (A, Accomplishment) เปิดประตูความสำเร็จ การบรรลุผลสำเร็จในการบริหารจัดการน้ำระบบธนาคารน้ำใต้ดิน โดยความร่วมมือร่วมใจในชุมชน ขับเคลื่อนสู่พรรณบารายโมเดล เพื่อเป็นต้นแบบการบริหารจัดการน้ำตามบริบทพื้นที่ มีความชุ่มชื้นมีความยั่งยืน ทำให้เกิดระบบนิเวศที่มีการเกื้อกูลกันทั้ง น้ำ ป่า ดิน โดยส่งเสริมห่วงโซ่อาหารให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ และอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนา

องค์ประกอบที่ 11 (Y, Yield) ประเทืองปัญญา ปลูกผลผลิตที่เป็นปัญญาเป็นการขับเคลื่อนสู่พรรณบารายโมเดล เป็นการพัฒนาต่อยอดเพื่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ชุมชนหนองแต้ได้อย่างเป็นระบบอย่างยั่งยืน เหมาะสมตามบริบทพื้นที่และสอดคล้องต่อรุ่น ตามยุทธศาสตร์แห่งความยั่งยืน ถึงแม้จะประสบผลสำเร็จแล้วในพื้นที่ต้นแบบก็ยังไม่สามารถหยุดพัฒนาได้ ยังมีความจำเป็นที่จะต้องทำการพัฒนาต่อยอดในพื้นที่ชุมชน ให้มีความสำเร็จเจริญรุ่งเรืองมากขึ้น เพื่อเป็นการรักษาความสำเร็จ ให้มีความยั่งยืนตลอดไป เป็นการสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการน้ำเชิงบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้ง องค์ความรู้นี้ทำให้เกิดภูมิปัญญา เพื่อแก้ไขปัญหา เป็นการจัดการความรู้สู่นวัตกรรม ส่งต่อลมหายใจของความผาสุกสู่ลูกหลานรุ่นสู่รุ่นสืบไป

องค์ความรู้ใหม่

รูปแบบการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี ตามองค์ประกอบ 11 ประการ ดังกล่าว ส่งผลให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ในการรักษาทรัพยากรน้ำ ที่ทุกคนในชุมชนร่วมกัน ช่วยเหลือเผื่อแผ่เกื้อกูลกัน มีความรักความสามัคคี เมื่อคนรู้จักการแบ่งปันน้ำและนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างไม่มีปัญหาจะทำให้เกิดสันติภาพในชุมชนอย่างยั่งยืน ได้แก่

Picture 1: SUPHANBARAY MODEL

1) **น้ำดี** คือ น้ำเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของการดำรงชีวิต น้ำมีความสำคัญเป็นสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีพของสรรพชีวิตในระบบนิเวศ เมื่อน้ำดี อากาศก็ดี สิ่งแวดล้อมจึงเกิดความร่มเย็น การพัฒนามีความต้องการใช้น้ำในการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรของคนในชุมชน เมื่อความชุ่มชื้นนี้จะแผ่ขยายกว้างเป็นการแบ่งปันน้ำดีออกไป ทำให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพาน้ำในพื้นที่ของตนเองอย่างเพียงพอต่อการพลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ในความสัมพันธ์ของดิน น้ำ ป่า และสรรพสิ่งชีวิตน้อยใหญ่ได้อาศัยเกื้อกูล ซึ่งจะนำพาการดำเนินชีวิตกลับมาสู่วิถีแห่งสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิมของการช่วยเหลือ แบ่งปัน มีความสันติสุข สงบ ร่มเย็นบนพื้นที่ของตนเอง ซึ่งในการดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำให้เกิดน้ำดี โดยการนำอิทธิบาท 4 ฉันทะ (P, Passion) เพื่อปลุกกำลังความเชื่อมั่นศรัทธาและความพอใจต่อสิ่งที่ทำ จึงจะทำให้เกิดผลตามจริงมาเป็นหลักธรรมบูรณาการ ในการขับเคลื่อนองค์ประกอบสุพรรณบารายโมเดล คือองค์ประกอบที่ 1 ปลุกความต้องการ (S, Survey) องค์ประกอบที่ 2 เปิดเอกลักษณ์ (U, Unique) องค์ประกอบที่ 3 ปลุกสันติภาพ (P, Peace) และอิทธิบาท 4 วิมังสา (I, Investigation) เพื่อปลุกปัญญามาเป็นหลักธรรมบูรณาการ ในการขับเคลื่อนองค์ประกอบสุพรรณบารายโมเดล คือ องค์ประกอบที่ 10 เปิดประตูความสำเร็จ (A, Accomplishment) องค์ประกอบที่ 11 ประเทืองปัญญา (Y, Yield)

2) **น้ำพอ** คือ น้ำบริโภคและน้ำใช้ ในการดำรงชีพและการเพาะปลูก เป็นวิถีของชุมชนมาแต่เก่าก่อน ถ้ามีน้ำคนอยู่ได้ ถ้าไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้ ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้ แต่ถ้ามีไฟฟ้า ไม่มีน้ำ คนอยู่ไม่ได้ เมื่อมีน้ำพอเพียงจึงปราศจากความขัดแย้งแค้นแค้น และจะนำพาความสันติสุขของการกินดีจากการน้ำให้ดิน ดินหล่อเลี้ยง

แหล่งอาหารให้ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งอาหารได้อย่างพอเพียง อยู่ดีมีความปลอดภัยในชีวิตไม่ต้องหวาดภัยจากวิกฤตการณ์ ภัยจากสิ่งรอบข้าง มีความสุข ในสังคมชุมชนมีความมั่นคงในชีวิต พึ่งพาตนด้วยอาชีพเกษตรกรรมด้วยความรู้ ความสามารถ ในสติปัญญาของตนเองอย่างภาคภูมิใจได้ ซึ่งในการดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำให้เกิดน้ำพอโดยการนำอิทธิบาท 4 วิริยะ (E, Effort) ปลุกกำลังกาย เป็นการสร้างความขยัน มีความมุ่งมั่นให้ดำเนินการพัฒนามาเป็นหลักธรรมาภิบาล ในการขับเคลื่อนองค์ประกอบสุพรรณบารายโมเดล คือ องค์ประกอบที่ 4 ปรับการจัดการ (H, Handle) องค์ประกอบที่ 5 ปฏิบัติการชุด (A, Action) และองค์ประกอบที่ 6 ประสานเครือข่าย (N, Network)

3) น้ำใจ คือ ภูมิทัศน์ทางจิตที่สูงสุดของมนุษยชาติ เพราะความมีน้ำใจเป็นความห่วงใยรักษากัน ไม่ให้ชอกช้ำจากการเบียดเบียนชีวิต เบียดเบียนทรัพย์สินสมบัติ เบียดเบียนจิตใจจากการขาดสติไม่ได้ เปรียบเสมือนน้ำที่แผ่กระจายแบ่งปันกว้างออกไปไม่มีสิ้นสุด บังเกิดความร่วมมือ ความสุข สงบ ซึ่งเป็นเหตุการณ์กลับสู่วิถีความเป็นอยู่ของคนในสังคมวัฒนธรรมที่มีความสัมพันธ์ เกื้อกูล เอื้อเฟื้อ จิตใจจากที่หยาบกระด้างเปลี่ยนแปลงสู่ความอยู่ร่วมกันของชุมชน สังคม ที่มีความอ่อนโยน มีความรัก มีความสามัคคี เป็นความยั่งยืนสืบต่อไป ซึ่งในการดำเนินการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำให้เกิดน้ำใจโดยการนำอิทธิบาท 4 จิตตะ (D, Dedication) เพื่อปลุกกำลังความคิด อย่างละเอียดรอบคอบ ทำให้การพัฒนาตอบโจทย์ปัญหาและความต้องการอย่างแท้จริงมาเป็นหลักธรรมาภิบาล ในการขับเคลื่อนองค์ประกอบสุพรรณบารายโมเดล คือ องค์ประกอบที่ 7 ประเมินน้ำให้เพียงพอ (B, Baray) องค์ประกอบที่ 8 ปักความกระตือรือร้น (A, Active) และองค์ประกอบที่ 9 ปลุกใจให้มีพลัง (R, Reflection)

คำอธิบายการนำสัญลักษณ์ของ SUPHANBARAY MODEL

สัญลักษณ์สายน้ำอนันต์ (Infinity, ∞) ในวงกลมกลางโมเดล หมายถึงความที่ไม่สิ้นสุด สายน้ำแห่งสันติภาพและความยั่งยืนในพื้นที่ต้นแบบโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล สุพรรณบุรี

รูปสามเหลี่ยมซ้อนกันทั้งสามของโมเดลนี้ เหมือนดอกบัวที่โผล่พ้นน้ำ บ่งบอกถึงภูมิปัญญาเต็มอ้อมด้วยธรรม นำพาทางลัทธิธรรมขับเคลื่อน รูปแบบการบริหารจัดการน้ำ โคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล โดยพุทธสันติวิธีของชุมชนบ้านหนองเต่า จังหวัดสุพรรณบุรี เคลื่อนตัวสร้างความยั่งยืนไม่รู้จบสิ้น สืบไป

กรอบวงกลมชั้นที่ 1 วงใน ความหมายและพลังของสีขาวหมายถึง น้ำที่สะอาด สามารถใช้ในการเกษตรได้

กรอบวงกลมชั้นที่ 2 ต่อจากวงที่ 1 ความหมายและพลังของสีน้ำเงินเข้มน้ำทะเลไธระดับสี่ หมายถึงหลักธรรมอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรม มาเป็นหลักสันติวิธีบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อการเติมเต็มความชุ่มชื้นในพื้นที่

กรอบวงกลมชั้นที่ 3 ความหมายและพลังของสีแดง หมายถึง ความเข้มแข็ง เป็นสีที่สามารถสร้างความตื่นตัวท้าทายแสดงถึงความโดดเด่นของการปลุกกำลังความเชื่อ ศรัทธาในสิ่งที่พัฒนา จึงเป็นการนำอิทธิบาท 4 เพื่อปลุกสายน้ำ ปอที่ 1 คือ ปลุกกำลังความเชื่อ โดยมี 3 องค์ประกอบคือ การปลุกความต้องการเปิดเอกลักษณ์และปลุกสันติภาพ

สีเขียว หมายถึง สังคมที่กำลังเจริญงอกงาม มีความชุ่มชื้น มีพลังแห่งการฟื้นฟูเป็นการนำอิทธิบาท 4 เพื่อปลุกสายน้ำ ปอที่ 2 คือ ปลุกกำลังกาย โดยมี 3 องค์ประกอบคือ ปรับการจัดการ ปฏิบัติการชุดและประสานเครือข่าย

สีฟ้า หมายถึง ความจริงใจความยึดมั่นในความคิด เป็นการนำอิทธิบาท 4 เพื่อปลุกสายน้ำ ปอที่ 3 คือ ปลุกกำลังความคิด โดยมี 3 องค์ประกอบคือ ประเมินน้ำให้พอเพียง ปักความกระตือรือร้น และปลุกใจให้มีพลัง

สี่เหลี่ยม หมายถึง สังคมที่มีพลังของความสุจริตแท้จริง มีพลังของสติปัญญา เป็นการนำอิทธิบาท 4 เพื่อปลูกสายน้ำ ปอที่ 4 คือ ปลูกกำลังจิต โดยมี 2 องค์ประกอบคือ เปิดประตูสู่ความสำเร็จ และประเทืองปัญญา

กรอบสามเหลี่ยมขั้นที่ 4 นอกสุด สี่ หมายถึง

สี่เขียว (น้ำพอ) หมายถึงการพัฒนาพื้นที่ต้นแบบโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล ซึ่งมีการบริหารจัดการน้ำแบบมีส่วนร่วม ประสบความสำเร็จในการมีความชุ่มชื้นในพื้นที่ มีน้ำพอเพียงพอสำหรับการเกษตรได้ตลอดทั้งปี เกิดความอุดมสมบูรณ์สร้างวิถีสังคมวัฒนธรรมของการอยู่ร่วมกันในสังคม มีความพอกิน พออยู่ พอใช้ พอร่มเย็น นำพาความสันติสุขของการ กินดีจากการน้ำให้ดิน ดินหล่อเลี้ยงแหล่งอาหารให้ทุกคนสามารถเข้าถึงแหล่งอาหารได้อย่างพอเพียง อยู่ดีมีความปลอดภัยในชีวิต ไม่ต้องหวาดภัยจากวิกฤตการณ์ภัยจากสิ่งรอบข้าง มีความสุข ในสังคมชุมชนมีความมั่นคงในชีวิตพึ่งพาตนด้วยอาชีพเกษตรกรรมด้วยความรู้ความสามารถ ในสติปัญญาของตนเองอย่างภาคภูมิใจได้

สี่น้ำเงิน (น้ำใจ) หมายถึง มีการแบ่งปัน ความรู้และมีการช่วยกันพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ ด้านการบริหารจัดการน้ำ ให้กับคนในชุมชนที่ต้องการนำไปใช้ในในพื้นที่ของตนเอง จึงเป็นสังคมของการเอื้อเฟื้อแบ่งปัน เพราะการมีน้ำใจเป็นต้นทุนของความดีงามแผ่ขยายความผาสุก ร่มเย็นในชีวิต มีความปลอดภัยในการดำเนินเลี้ยงชีพตามแนวทางสัมมาอาชีพ อย่างมีสติเกิดความสมัครสมานสามัคคีกันในสังคมชุมชนเอง

สี่แดง (น้ำดี) หมายถึง พื้นที่ที่มีความชุ่มชื้นตลอดเวลา เนื่องจากการเติมน้ำเข้าไปในระบบธนาคารน้ำใต้ดินแบบระบบปิดและระบบเปิด เป็นสี่แสดงถึงความเข้มข้นของการเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต เลือดย่อมเข้มข้นกว่าน้ำ ทำให้คนในชุมชนสามารถพึ่งพากันเหมือนญาติสนิท มีน้ำในพื้นที่ย่อยของตนเองอย่างเพียงพอต่อการพลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ในความสัมพันธ์ของดิน น้ำ ป่า และสรรพสิ่งชีวิตน้อยใหญ่ได้อาศัยเกื้อกูล ซึ่งจะนำพาการดำเนินชีวิตกลับมาสู่วิถีแห่งสังคมวัฒนธรรมดั้งเดิมของการช่วยเหลือ แบ่งปัน มีความสันติสุข สงบ ร่มเย็นบนพื้นที่ของตนเอง

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า บริบท สภาพพื้นที่ในปัญหาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากอดีตมากมาย เกิดจากการทำลายสภาพโดยฝีมือมนุษย์ ทำให้เกิดสิ่งแวดล้อมเป็นพิษโรคร้อน เกิดภัย ฝนพ่น มีการเปลี่ยนแปลง คุณภาพดินไม่ดีไม่เหมาะกับการเพาะปลูกเนื่องจากถูกสารเคมีทำลายสภาพดินมานาน ฝนตกไม่เป็นไปตามฤดูกาล เกิดภัยแล้ง และวิกฤตการณ์มากมาย ซึ่งสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อทั้งทางตรงและทางอ้อมกับมนุษย์ ทั้งนี้ชุมชนบ้านหนองเต่า ตำบลลิ่งชัน อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จังหวัดสุพรรณบุรี ได้รับผลกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ จากปัญหาภัยแล้งขาดแคลนน้ำในการเพาะปลูก ความต้องการจากปัญหาสำคัญในการสร้างความมั่นคงทางอาหาร รวมไปถึงการดำรงชีพในวิถีเกษตรกรสืบทอดจากบรรพบุรุษนั้น เป็นผลกระทบตอกย้ำเพิ่มในปัญหาของความยากจน รายได้หลักจากการปลูกข้าวได้เพียงตามฤดูกาลปีละครั้ง หากปีใดฝนทิ้งช่วงและฝนน้อย เกษตรกรต้องพึ่งพาการซื้อน้ำมาปลูกข้าวที่เป็นการทำอาชีพในแนวทางแบบเดิมๆ จึงต้องรับความทุกข์ยากในการดำรงชีพ ความเป็นหนี้เป็นสิน และเจ้าหน้าที่ในส่วนของภาครัฐเองก็ไม่สามารถเข้ามามีส่วนสนับสนุนหรือในการแก้ ปัญหาอย่างเป็นรูปธรรม ปล่อยให้เกษตรกรต้องดิ้นรนหาทางรอดด้วยตนเองและจมอยู่ในวังวนของความทุกข์ซ้ำแล้วซ้ำเล่ามาเนิ่นนาน จากแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ สร้างการพึ่งพาตนเองในปัจจุบันทางเศรษฐกิจและสังคม รูปแบบการบริหารจัดการน้ำด้วยการเก็บกักน้ำไว้ในธนาคารน้ำใต้ดินด้วยโคกหนองนาโมเดล ทั้งระบบเปิด ที่เป็นการขุดบ่อน้ำขนาดใหญ่ตามพื้นที่ไร่นาโดยขุดให้ถึงชั้นดินอุ้มน้ำ

ที่เป็นระบบสามารถนำน้ำขึ้นมาใช้ประโยชน์โดยตรงจากสระน้ำในพื้นที่ และระบบปิดเป็นการขุดบ่อน้ำขนาดเล็ก เป็นการส่งน้ำบนดินที่ท่วมขังไปเก็บไว้ใต้ดิน ซึ่งเป็นการบริหารจัดการน้ำ ทำให้มีน้ำใช้ในฤดูแล้ง ไม่ทำให้เกิดน้ำท่วมในฤดูฝน เป็นการเก็บกักน้ำและเติมน้ำลงในดิน เพื่อใช้ในการเกษตรตลอดปี เพิ่มคุณภาพชีวิต และเพิ่มรายได้ให้คนในชุมชน ยังเป็นการพลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ของดินในการสร้างแหล่งอาหารให้พืชพรรณ สร้างความสมดุลให้ระบบของดิน น้ำ ป่า ในระบบนิเวศ เป็นทางออกช่วยแก้ไขปัญหาคความทุกข์เดือดร้อนแก่ชีวิต ในพื้นที่เกิดปัญหาภัยแล้ง ขาดแคลนน้ำ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ทางเศรษฐกิจ ตอบโจทย์ในด้านการสร้างความมั่นคงทางอาหาร และการดำรงชีพตามวิถีเกษตรกรรมอย่างยั่งยืน แนวทางในการดำเนินงานที่ถูกต้องตามหลักการที่ประกอบด้วยต้องสร้างการเรียนรู้ ความเข้าใจอย่างต่อเนื่องแท้จริง เพื่อเกิดจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อม ร่วมกันฟื้นฟูสภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน รวมทั้งการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างบูรณาการภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการอนุรักษ์ ฟื้นฟู ป้องกัน และพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้เหมาะสมและการใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระอธิการพรนารายณ์ กิตติคุณ (ปานบุตร) กล่าวว่า การแก้ปัญหาต่างๆ ข้างต้น และพบว่า “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นทฤษฎีที่สามารถตอบโจทย์การพัฒนามนุษย์ โดยร่วมกับการพัฒนาการพัฒนากษัตริกรรมได้อย่างยั่งยืน (Phra Athikara Pornnarai Kittikuno (Panboot), 2022) และยังสอดคล้องกับเอกสารวิชาการเผยแพร่ ของสุทธิพงษ์ จุลเจริญ กล่าวว่า การนำรูปแบบการบริหารจัดการน้ำตามภูมิปัญญาพื้นบ้านตามความเหมาะสมของบริบทพื้นที่ สามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่มีอยู่แล้วในธรรมชาติให้เกิดประโยชน์ ทำให้เกิดความ สำเร็จการทำการเกษตรเร็วขึ้น รวมทั้งเป็นระบบมากขึ้น (Juljarern, 2020) และการสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้เกิดความสมดุลของระบบดิน น้ำ ป่า ในระบบนิเวศ พลิกฟื้นความอุดมสมบูรณ์ด้วยการเก็บกักน้ำในธนาคารน้ำใต้ดิน สอดคล้องกับงานวิจัยของนริศรินทร พันธเพชร กล่าวว่า โครงการธนาคารน้ำใต้ดินเป็นวิธีการแก้ปัญหาภัยแล้ง น้ำท่วมขัง น้ำตื้น โดยการสร้างธนาคารน้ำใต้ดิน ระบบเปิดและระบบปิด สามารถนำมาใช้เป็นวิธีหลัก ในการจัดการระบบน้ำอย่างยั่งยืนของหมู่บ้าน ด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน (Phanthaphech and Chittaladakorn, 2021) และธนาคารน้ำใต้ดินเป็นแนวทางการพัฒนานวัตกรรมท้องถิ่นด้านระบบธนาคารน้ำใต้ดินชุมชนต้นแบบ โดยแนวคิดทฤษฎีธนาคารใต้ดินระบบปิด และ แนวคิดทฤษฎีธนาคารใต้ดินระบบเปิด เป็นแนวทางการพัฒนานวัตกรรมผ่านระบบธนาคารน้ำใต้ดินซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญใจ เปื่อยหนองแข และภักดี โพธิ์สิงห์ กล่าวว่า ธนาคารน้ำใต้ดินสามารถแก้ปัญหา น้ำท่วมขังและภัยแล้ง นำมาเป็นนโยบายหลักในการแก้ไขปัญหาที่เร่งด่วนให้กับประชาชน ให้มีความอยู่ดี กินดี มีสุข มีแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรม อย่างเพียงพอ ช่วยแก้ปัญหา น้ำท่วมได้ เพราะช่วยให้น้ำซึมลงใต้ดินมากขึ้น ช่วยแก้ปัญหาภัยแล้ง เพราะสามารถสูบน้ำจากธนาคารน้ำใต้ดินใช้ได้ตลอดเวลา แก้ปัญหาน้ำเค็ม เพราะมวลน้ำเค็มจะมีน้ำหนักมากกว่าน้ำจืด ฉะนั้นน้ำเค็มจะอยู่ด้านล่าง แก้ปัญหาน้ำสกปรก เพราะระบบน้ำแบบปิดจะช่วยกรองน้ำให้สะอาดขึ้น และใช้ เพื่อขับเคลื่อนสู่การพัฒนาชุมชนต้นแบบในด้านการพัฒนานวัตกรรมระบบธนาคารน้ำ (Pueanongkhae and Phosing, 2021)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า หลักพุทธสันติวิธี ที่ส่งเสริมต่อรูปแบบการบริหารจัดการน้ำ โคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยหลักอริยบท 4 ที่มีคุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จตามความประสงค์ ได้แก่ ฉันทะ คือ ความศรัทธาความเชื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจ วิริยะ คือ ความพากเพียร บากบั่น ในการกระทำสิ่งนั้นให้ต่อเนื่องจนกว่าจะสำเร็จ จิตตะ คือ ความตั้งใจมั่น มีใจจดจ่อและรับผิดชอบในงานในสิ่งที่ทำให้ประสบความสำเร็จได้ วิมังสา คือ การพัฒนาสู่ความสำเร็จตามความประสงค์ของเป้าหมาย (Thai Tipitakas: 35/9/431-441) ถือได้ว่า การนำหลักอริยบท 4 มาขับเคลื่อนการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล สู่ความสำเร็จ ซึ่งในด้านของ ฉันทะกับวิริยะ

เป็นหลักให้หมู่คณะ สามารถหาแนวทางร่วมกันเผชิญปัญหาและอุปสรรคไปสู่ความเป้าหมายได้เป็นอย่างดี ในด้านของ จิตตะและวิมังสานั้นเป็นแนวทางปฏิบัติ ที่ช่วยให้หมู่คณะสามารถหาทางออกจากปัญหา สู่ความสำเร็จได้ ดังนั้นการนำอิทธิบาท 4 มาเป็นหลักพุทธสันติวิธีมาบูรณาการร่วมกับศาสตร์สมัยใหม่ ขับเคลื่อน จึงก่อให้เกิดการพัฒนาที่จุดเริ่มต้น เป็นยุทธศาสตร์ ที่นำไปใช้สำหรับการร่วมกันทำงานในหมู่คณะ เพื่อความสำเร็จตามความประสงค์ได้อย่างแท้จริง ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนันต์ แยมไพบูรณ์ และธาวีช ถนอมจิตต์ กล่าวว่า การบริหารจัดการน้ำในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การบริหารจัดการ ทรัพยากรน้ำอย่างหนึ่งอย่างใดหรือหลายอย่างแบบบูรณาการร่วมกันด้วยองค์ประกอบ คือ มีการใช้ มีการ จัดสรร มีการพัฒนาและสุดท้ายมีการแก้ปัญหา รายละเอียดของการนำหลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ สำหรับ การบริหารจัดการน้ำในพระพุทธศาสนา เป็นส่วนที่มีความสำคัญในการรักษาทรัพยากร และนิเวศวิทยาของ แหล่งน้ำ เพื่อการบริหารจัดการน้ำที่ยั่งยืน ที่เป็นศูนย์กลางการยึดเหนี่ยวจิตใจ ร่วมกันทำกิจกรรมเพื่อเปิดทาง น้ำ ให้ทุกคนได้ใช้น้ำตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ เป็นการทำกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ในการ บริหารจัดการน้ำร่วมกัน แบบไม่มีเงื่อนไข ไม่มีความเหลื่อมล้ำ มีการทำต่อเนื่อง แบบจริงจัง จริงใจ ในการ ร่วมกันทำงาน ให้ผ่านพ้นวิกฤตไปด้วยกัน (Yampaiboon and Thanomchit, 2021) และสอดคล้องกับ งานวิจัยของ ชีระพล บุญตาระวะ กล่าวว่า การบริหารจัดการน้ำในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง การบริหาร จัดการทรัพยากรน้ำโดยใช้หลักพุทธธรรมคือ อิทธิบาท 4 คือ ฉันทะคือ มีความพอใจใน หัวหน้า ผู้ร่วมงาน และมีความพึงพอใจกับงานที่ได้รับมอบหมาย วิริยะคือ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน เพื่อให้ก้าวผ่านอุปสรรค ต่างๆ ไปได้ จิตตะคือ มีความซื่อตรงในการทำงาน มีความตั้งใจยืนหยัดเพียรและตรงต่อเวลาในการทำงาน และ วิมังสาคือมีการร่วมรับฟังความคิดเห็นและปัญหา เพื่อวางแผนการพัฒนา (Boontamara, 2021) แต่งานวิจัยของ ชีระพล บุญตาระวะ ซึ่งใช้การทำงานแบบระบบใหญ่ เน้นการระดมทุน และแรงงานคนมาก ร่วมถึงการบริหารจัดการด้วยเครื่องจักรสมัยใหม่ ต่างจากในส่วนของการดำเนินการของผู้วิจัย ที่มุ่งเน้นการ ดำเนินการตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการพัฒนาในพื้นที่ของตนเองสำหรับการเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตลอดทั้ง ปี ด้วยแรงงานของตนเองและคนในชุมชนร่วมกัน ทำแบบพอเพียง ทำแบบคนจน สามารถพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งชุมชนร่วมกันหาแนวทางช่วยกันแก้ปัญหาและลงมือทำตามแผนพัฒนาแหล่งน้ำ โดยการนำหลักพุทธธรรม มาบูรณาการร่วมกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล โดยพุทธสันติวิธีของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี ในรูปแบบ SUPHANBARAY MODEL ตาม องค์ประกอบ 11 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อการปลูกความต้องการ (S, Survey) หมายถึง การปลูกความต้องการโดย ที่ต้องการจะเรียนรู้รูปแบบการบริหารจัดการน้ำระบบธนาคารน้ำใต้ดิน เพื่อนำไปแก้ไขปัญหาคความแห้งแล้งในพื้นที่ของตนเอง 2) การสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อการเปิดเอกลักษณ์ (U, Unique) หมายถึง การเปิดเอกลักษณ์บริบทเฉพาะของพื้นที่บริบทเฉพาะของพื้นที่ชุมชนหนองแต้ ซึ่งอยู่นอกเขตชลประทาน มีความแห้งแล้ง และ ไม่มีน้ำเพียงพอในการทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี จึงมีความจำเป็น จะต้องมึรูปแบบการบริหารจัดการน้ำที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะพื้นที่ ตามบริบทของพื้นที่ ซึ่งพื้นที่ต้นแบบโคก หนองนาสันติศึกษาโมเดลสุพรรณบุรี เป็นพื้นที่ต้นแบบที่เป็นตัวแทนพื้นที่ที่บริบทชุมชนหนองแต้ที่ใช้พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำ 3) การสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาต่อการปลูกสันติภาพ (P, Peace) หมายถึง เมื่อมีความศรัทธาก็คจะทำให้รักในสิ่งที่ทำและมีความสุขสงบในใจ จึงมีการร่วมกันพัฒนารูปแบบการบริหาร จัดการน้ำอย่างสันติในชุมชน คนในชุมชนและวิศวกรสันติภาพ ได้ช่วยกันริเริ่มทำการปลูกสันติภาพแห่งความ ชุมชื่น โดยร่วมกันทำการจัดอบรม การบริหารจัดการน้ำระบบธนาคารน้ำใต้ดินในพื้นที่ต้นแบบโคกหนองนา สันติศึกษาโมเดล เพื่อให้เห็นการเพิ่มความชุ่มชื้นในพื้นที่และร่วมกันสร้างสันติภาพภายใน ทำให้คนในชุมชน

มีความสุข ในการสร้างความสามัคคีร่วมใจกันพัฒนา 4) การสร้างความขยันโดยการลงพื้นที่พัฒนาทำการปรับ การจัดการ (H, Handle) หมายถึง การพัฒนาปรับรูปแบบการบริหารจัดการน้ำให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ ชุมชนหนองเต่า ซึ่งพื้นที่มีความแห้งแล้ง น้ำมีน้อย ไม่มีความชุ่มชื้น และมีน้ำไม่เพียงพอในพื้นที่สำหรับฤดูแล้ง ตามบริบทของพื้นที่หนองเต่าเป็นดินร่วนปนทรายทำให้กักเก็บน้ำไม่ได้ จึงจำเป็นต้องปรับพัฒนารูปแบบ การบริหารจัดการน้ำใหม่ โดยจำเป็นต้องทำพื้นที่ให้มีการกักเก็บน้ำและเติมน้ำโดยเริ่มจากการบริหาร จัดการน้ำ แบบธนาคารน้ำใต้ดิน โดยทำในพื้นที่ต้นแบบโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลเพื่อเป็นต้นแบบและให้ ชุมชนนำไปปรับการจัดการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ตนเองให้มากที่สุด 5) การสร้างความขยันโดยการลงพื้นที่ พัฒนาทำการปฏิบัติการชุด (A, Action) หมายถึง การพัฒนาโดยการลงมือปฏิบัติการชุดธนาคารน้ำใต้ดิน เพื่อเป็นการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการธนาคารน้ำใต้ดินบนฐานบริบทชุมชนให้ดูเป็นต้นแบบ 6) การสร้างความขยันโดยการลงพื้นที่พัฒนาทำการประสานเครือข่าย (N, Network) ในการช่วยกันพัฒนา รูปแบบการบริหารจัดการน้ำ เพื่อเชื่อมโยงประสานกันเป็นโครงข่ายธนาคารน้ำใต้ดินในชุมชน 7) ประเมินน้ำ ให้เพียงพอ (B, Baray) การปลูกความคิด ให้มีการริเริ่มการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ของตนเอง หมายถึง การประเมินน้ำให้เพียงพอทำให้ถูกต้องวางรูปแบบแหล่งกักเก็บน้ำในพื้นที่ของตนเองตามบริบทพื้นที่ จึงทำให้ ต้องพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำ ระบบธนาคารน้ำใต้ดินแบบระบบปิดและเปิด เพื่อสามารถมีน้ำ พอเพียงในการทำเกษตรได้ตลอดทั้งปี 8) ปักความกระตือรือร้น (A, Active) การปลูกความคิด ให้ภาค ประชาชน ในชุมชนหนองเต่า มีความกระตือรือร้นในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการน้ำให้เป็นไปตาม เป้าหมายที่ตั้งไว้ 9) ปลูกใจให้มีพลัง (R, Reflection) การสะท้อนผล เป็นกุญแจที่จะ ไขไปสู่องค์ความรู้ ให้มี การสะท้อนการพัฒนาแบบรวมพลัง และมีการบริหารจัดการน้ำแบบร่วมกันคิดร่วมกันทำร่วมกันขุด ปลูกใจ ให้ทุกคนมีพลังมีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน เพื่อนำไปสู่องค์ความรู้ 10) เปิดประตูความสำเร็จ (A, Accomplishment) การบรรลุผลสำเร็จในการบริหารจัดการน้ำระบบธนาคารน้ำใต้ดิน โดยความร่วมมือ ร่วมใจในชุมชน ขับเคลื่อน SUPHANBARAY MODEL เพื่อเป็นต้นแบบการบริหารจัดการน้ำตามบริบทพื้นที่ มีความชุ่มชื้นมีความยั่งยืน ทำให้เกิดระบบนิเวศที่มีการเกื้อกูลกันทั้ง น้ำ ป่า ดิน โดยส่งเสริมห่วงโซ่อาหารให้ เกิดความอุดมสมบูรณ์ และอยู่บนพื้นฐานของการพัฒนา 11) ประเทืองปัญญา (Y, Yield) ปลูกผลผลิตที่เป็น ปัญญาเป็นการขับเคลื่อน SUPHANBARAY MODEL เป็นการพัฒนาต่อยอดเพื่อการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ ชุมชนหนองเต่าได้อย่างเป็นระบบ อย่างยั่งยืน เหมาะสมตามบริบทพื้นที่ ให้มี น้ำดี คือ น้ำเป็นทรัพยากรที่มี คุณค่าของการดำรงชีวิต มีน้ำพอ คือ น้ำบริโภคและน้ำใช้ ในการดำรงชีพและการเพาะปลูก เป็นวิถีของชุมชน มาแต่เก่าก่อน มีน้ำใจ คือ ภูมิปัญญาที่ดีที่สุดของมนุษยชาติ เพราะความมีน้ำใจเป็นความห่วงใยรักหากัน ไม่ให้ชอกช้ำจากการเบียดเบียนชีวิต เป็นการสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการน้ำเชิงบูรณาการ เพื่อแก้ปัญหาภัยแล้ง องค์ความรู้ทำให้เกิดภูมิปัญญา เพื่อแก้ปัญหา เป็นการจัดการความรู้สู่นวัตกรรม ส่งต่อลมหายใจของความผาสุกสู่ลูกหลานรุ่นสู่รุ่นสืบไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรียงศักดิ์ โชควรรกุล กล่าวว่า การมุ่งแก้ปัญหาความเดือดร้อน จากการขาดแคลนน้ำและภัยแล้ง สามารถทำได้โดยการพัฒนาและ จัดหาน้ำจากแหล่งต่างๆ การขุดเจาะบ่อน้ำ บ่อน้ำบาดาล ไวน้ไร่นาในพื้นที่ที่มีภัยแล้ง และระบบการส่งน้ำ อยู่นอกเขตชลประทาน เพื่อให้เกษตรกรได้มีน้ำใช้สำหรับการเกษตรและใช้ในการอุปโภคบริโภค ในฤดูแล้ง เพื่อการการดำรงชีพ (Chokwanakul, 2020) สอดคล้องกับแนวคิดของ พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตโต) ในหนังสือศาสนากับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) กล่าวว่า การนำปัญญาไปพัฒนาแก้ปัญหาความ ต้องการและความขาดแคลนเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร ลดความอดอยากหิวโหยของผู้คนได้ และสามารถ ทำให้เกิดความยั่งยืนได้ มีเศรษฐกิจดี มีสังคมดี มีสิ่งแวดล้อมดี เป็นองค์ประกอบของการกินดีอยู่ดีมีความสุข จะนำ สู่ความสงบสุขสันติ (Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto), 2019) และสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ พิมพ์พิสุทธิ อ้วนล้ำ กล่าวว่า การนำโมเดลมาพัฒนาการจัดการความรู้เพื่อการบริหารจัดการน้ำสู่ความเข้มแข็งของชุมชนและพึ่งตนเองด้านแหล่งน้ำอย่างยั่งยืน ด้วยธนาคารน้ำใต้ดิน (Ground Water Bank) เพื่อแก้ปัญหาในพื้นที่แห้งแล้ง ขาดแคลนน้ำ เป็นการบริหารจัดการน้ำสู่ความเข้มแข็งและพึ่งตนเองด้านแหล่งน้ำอย่างยั่งยืน เป็นการสร้างองค์ความรู้ในการบริหารจัดการน้ำเชิงบูรณาการเพื่อแก้ปัญหาภัยแล้ง องค์ความรู้ทำให้เกิดภูมิปัญญา เพื่อแก้ไขปัญหา เป็นการจัดการความรู้สู่นวัตกรรม (Uanlum, 2019)

สรุป

สถานการณ์ภัยแล้งในปัจจุบัน ส่งผลกระทบแผ่ขยายอย่างมากต่อการดำรงชีวิต การเกษตร และระบบนิเวศของพื้นที่เกิดภัย ซึ่งหาหนทางที่กำลังจะเกิดขึ้นในอนาคตข้างหน้า หากเราไม่ถนอมทรัพยากรธรรมชาติ สร้างมลพิษและขยะขึ้นเรื่อยๆ เช่นนี้ โลกอาจพบจุดจบในไม่ช้าก็ปีข้างหน้า การนำรูปแบบการบริหารจัดการน้ำให้เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ที่มีความแห้งแล้ง ตามบริบทของพื้นที่จำเป็นต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารจัดการน้ำใหม่ โดยจำเป็นต้องทำพื้นที่ให้มีการกักเก็บน้ำและเติมน้ำโดยเริ่มจากการบริหารจัดการน้ำ แบบธนาคารน้ำใต้ดิน โดยทำในพื้นที่ต้นแบบโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลเพื่อเป็นต้นแบบและให้ชุมชนนำไปปรับการจัดการบริหารจัดการน้ำในพื้นที่ตนเองให้มีน้ำเพียงพอทั้งปี สามารถตอบโจทย์ด้านสร้างความมั่นคงทางอาหาร แก้ปัญหาหนี้สินและความยากจน การนำอิทธิบาท 4 ในพระพุทธศาสนา มี ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา เป็นแนวทางตามหลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อการบริหารจัดการน้ำ ในบูรณาการเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานบนพื้นที่ของตนเองให้พึ่งพาตนเองได้ โดยมีข้อปฏิบัติให้เข้าถึงธรรมเพื่อยู่ร่วมกันในสังคมร่วมสมัย ในรูปแบบ SUPHANBARAY MODEL ตามองค์ประกอบ 11 ประการ ต่อยอดขยายลงสู่พื้นที่แก้ปัญหาภัยแล้ง ขาดแคลนน้ำในสามตำบลของ จังหวัดสุพรรณบุรี และขยายต่อยอดไปยังพื้นที่แห้งแล้งอื่นๆ เพื่อชุมชนมีน้ำใช้ในการเกษตรกรรมตลอดทั้งปี และสร้างความอุดมสมบูรณ์และการเกื้อกูลกันของ ดิน น้ำ ป่า ในการรักษาสีเขียวแวดล้อม และระบบนิเวศให้คงอยู่ สร้างความยั่งยืน สอดคล้องกับแผนพัฒนาของจังหวัดสุพรรณบุรี จึงมีความจำเป็นสำคัญเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสุข สงบ ร่มเย็น ส่งต่อลมหายใจแห่งสันติภาพสู่รุ่นลูกหลานสืบไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า องค์กรที่เป็นหน่วยงานของภาครัฐ สามารถนำแนวรูปแบบการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดลโดยพุทธสันติวิธีของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี ในรูปแบบ SUPHANBARAY MODEL ตามองค์ประกอบ 11 ประการ ต่อยอดขยายลงสู่พื้นที่แก้ปัญหาภัยแล้ง ขาดแคลนน้ำในสามตำบลของ จังหวัดสุพรรณบุรี คือ ตำบลลิ้นช้าง ตำบลสนามคลี ตำบลหนองหญ้าไซ เพื่อชุมชนมีน้ำใช้ในการเกษตรกรรมตลอดทั้งปี และสร้างความอุดมสมบูรณ์ สอดคล้องกับแผนพัฒนาของจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อให้ประชาชนในชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และสามารถปลดหนี้สินที่มีอยู่ให้หมดไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า หลักพุทธสันติวิธีที่เอื้อต่อรูปแบบการบริหารจัดการน้ำด้วยหลักอิทธิบาท 4 ที่มีคุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จตามความประสงค์ ได้แก่ ฉันทะ คือ ความศรัทธาความเชื่อเป็นการสร้างแรงบันดาลใจ วิริยะ คือ ความพากเพียร บากบั่น ในการกระทำสิ่งนั้นให้ต่อเนื่องจนกว่าจะสำเร็จ จิตตะ คือ ความตั้งใจมั่น มีใจจดจ่อและรับผิดชอบในงานในสิ่งที่ทำให้ประสบความสำเร็จได้ วิมังสา

คือ การพัฒนาสู่แห่งความสำเร็จ ช่วยส่งเสริมการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิเช่น หน่วยงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ทุกพื้นที่ของจังหวัดสุพรรณบุรี ควรนำไปเป็นกระบวนการสร้างความสามัคคี เป็นแรงจูงใจในการนำไปปฏิบัติ ดำเนินงานให้เกิดความสำเร็จ เพื่อสันติภาพ บ่มเพาะให้เกิดผลลัพธ์ในตนเอง เพื่อพร้อมเป็นต้นแบบให้คนในชุมชนเกิดความสันติสุข ต่อไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการน้ำโคกหนองนาสันติศึกษาโมเดล โดยพุทธสันติวิธีของชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี ในรูปแบบ SUPHANBARAY MODEL ตามองค์ประกอบ 11 ประการ มีความเหมาะสมที่หน่วยงานพัฒนาชุมชน องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล ทุกพื้นที่ของจังหวัดสุพรรณบุรี นำไปร่วมกับแผนพัฒนาจากระดับจังหวัดสู่ระดับอำเภอ ระดับตำบล บูรณาการเป็นรูปธรรมใช้แก้ปัญหาให้มีน้ำเพียงพอในการทำเกษตรกรรม เพื่อสังคมชุมชนแห่งการกินดี อยู่ดี มีสุข ด้วยการ มีน้ำดี คือ มีน้ำเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าของการดำรงชีวิต มีน้ำพอ คือ มีน้ำบริโภค และน้ำใช้ ในการดำรงชีพและการเพาะปลูก เป็นวิถีของชุมชนมาแต่เก่าก่อน มีน้ำใจ คือ มีภูมิปัญญาที่ดีที่สุดในของมนุษยชาติ เพราะความมีน้ำใจเป็นความห่วงใยรักษาถิ่น เพื่อการสร้างความมั่นคงทางด้าน สังคม เศรษฐกิจสู่ความมั่งคั่ง สืบไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นที่เกี่ยวกับ

2.1 รูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้ธนาคารน้ำใต้ดินโดยพุทธสันติวิธีสู่ชุมชนบ้านหนองแต้ จังหวัดสุพรรณบุรี ด้วยการสร้างนวัตกรรมการถ่ายทอดองค์ความรู้ สร้างเครือข่ายความยั่งยืนแก้ปัญหาภัยแล้งด้านจิตอาสาอย่างยั่งยืน ไปยังกลุ่มเป้าหมายพื้นที่อื่นๆ ในการนำความรู้ ความเข้าใจ ไปต่อยอดพัฒนาในพื้นที่ของตนเอง

2.2 การพัฒนาหมู่บ้านคนรักน้ำหนึ่งบ้านหนึ่งธนาคารน้ำอย่างยั่งยืนโดยพุทธสันติวิธี ศึกษา นำคุณค่าทางวัฒนธรรมในการดำเนินชีวิต ผสานกับเทคโนโลยีทันสมัยที่มีความเหมาะสมกับนักวิชาการ ทั้งภาคเอกชนและหน่วยงานภาครัฐ ด้วยการประยุกต์ธนาคารน้ำใต้ดิน สร้างคุณภาพชีวิตความอุดมสมบูรณ์อย่างยั่งยืนของชุมชน

References

- Boontamara, T. (2021). Water Resource Management in Patumthani Province. *Journal of Management Science Review*, 11(4), 69 - 80.
- Chokwanakul, K. (2020). Integrated Water Resource Management Approach in Drought Situation of Ban Na Fai Community, Na Fai Subdistrict, Mueang District, Chaiyaphum Province. *Journal of Surindra Rajabhat University Social Sciences Review*, 22(2), 127- 148.
- Juljarern, S. (2020). *New Theory Agriculture: King's Philosophy to Khok Nong Na Model*. Retrieved September 28, 2022, from <https://district.cdd.go.th/muang-sukhothai/2020/01/09>
- Lincharearn, A. (2015). *Data Analysis and Presentation in Qualitative Research*. Retrieved April 27, 2019, from <http://www.edu.tsu.ac.th/major/eva/files/journal/DataAnalysis.pdf>
- Mahachulalongkornrajavidyalaya University. (1996). *Thai Tripitakas*. Bangkok: MCU Press.

- Office of the National Economics and Social Development Council. (2021). *National Economic and Social Development Plan No. 12 B.E. 2017-2021 and 2022*. Retrieved November 29, 2021, from https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422
- Phanthaphech, M., & Chittaladakorn, S. (2021). Sustainable Groundwater Bank Project Management Model of Yasothon Province. *Journal of Social Science and Buddhist Anthropology Review*, 6(3), 92-107.
- Phra Athikara Pornnarai Kittikuno (Panboot). (2022). Khok Nong Na Model and Buddhist Sustainable Development. *Journal of Research and Academics Review*, 5(1), 285-292.
- Phra Brahmapundit (Prayoon Dhammacitto). (2019). *Religion and the Sustainable Development Goals (SDGs)*. (2nd ed.). Bangkok: Amarin Printing and Publishing.
- Phrakrupalad Pannavorawat, Phrakhrupalad Adisak Vajirapañño, Sakabucha, S., & Phopachit, N. (2022). Buddhist Agricultural Development Model Khok Nong Na Santi Study Model for Sustainable Development: A Case Study in Sisaket Province. *Journal of MCU Peace Studies*, 10(1), 48-64.
- Pueanongkhae, K., & Phosing, P. (2021). Decoding of Local Innovation Development Model on Groundwater Bank System of Raban Subdistrict Administrative Organization, Lan Sak District, Uthai Thani Province. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation Review*, 7(2), 56-65.
- Rungsanthawee, T., Phosing, P., & Pueynongkae, K. (2021). Groundwater Bank Innovation Solve Water Problems in the Whole System Engaging with the Community Kao Kham Subdistrict Administrative Organization, Namyao District, Ubon Ratchathani Province. *Journal of Legal Entity Management and Local Innovation Review*, 8(3), 70-96.
- Suphan Buri Provincial Office. (2022). *Suphan Buri Province Development Plan, Fiscal Year 2023 - 2027*. Retrieved November 29, 2021, from https://ww1.suphanburi.go.th/files/com_strategic/2019-01_3698f41fc355f67.pdf
- Uanlum, P. (2019). *A Study from Ground Water Bank to Sustainable Water Management and Self – Sufficiency in Water Resources: A Case Study of Baan Kham Khang Tambon Khao Kham Amphoe Nam Yun Ubonratchathani Province*. (Research Report). Ubon Ratchathani: Provincial Community Development Office of Ubon Ratchathani Provincial Community Development Office of Ubon Ratchathani Community Development Department, Ministry of Interior.
- Yampaiboon, A., & Thanomchit, T. (2021). Water Resource Management According to Buddhist Principles. *Journal of Prajna Ashram Review*, 3(1), 26-35.